

Sammanfattning av Företagsekonomi 3p

Ett företag är vinstdrivande, långsiktigt och stadigvarande, självständigt och samordnar produkter eller tjänster för att producera varor eller tjänster. Ett företag måste ha en affärsidé, kapital och entreprenörskap. Man kan indela företag efter storlek i omsättning, antal anställda eller marknadsandelar.

Effektivitetsmått, båda är nödvändiga för att företaget ska överleva på sikt: Inre effektivitet (hur bra företaget är på att omvandla resurser till färdiga produkter) & yttre effektivitet (hur bra företaget är på att möta de krav som omgivningen ställer).

Företagsformer:

- Enskild firma = Den fysiska personen ägaren är företaget. Ägaren ansvarig för allt, måste ta ur privat förmögenhet om det går dåligt för företaget.
- Enkelt bolag = två eller flera enskilda firmor samverkar. Är ingen juridisk person = de enskilda ägarna får ta ansvar för sitt.
- Handelsbolag = två eller flera personer som har ett företag ihop, enskildfirma med flera ägare där alla ägare har lika stor ansvar. Privata tillgångar ryker vid konkurs. HB efter firmanamn. Begränsning för företaget att växa, är en juridisk person.
- Kommanditbolag = som HB, med en eller flera kommanditdelägare som sätter in viss mängd pengar och det är allt de äventyrar. Minst en komplementär som är ansvarig och riskerar även sin privata ekonomi. Är en juridisk person.
- Aktiebolag = AB efter firmanamn. Minst 100 000 kr i aktiekapital, men det är allt man riskerar förlora vid konkurs. Minst en delägare, men kan ha hur många som helst. Registrerad hos PRV. Aktieägare har bolagsstämma där de utser en styrelse som i sin tur utser en VD, som sköter företaget.
- Koncern = Maktbegrepp. Moder bolag äger mer än 50% av rösträtterna i dotterbolaget.
- Ekonomisk förening = producenter eller konsumenter går samman. Har som uppgift att gynna medlemmarnas intressen. En röst per medlem. Medlem har inget ansvar vid konkurs. Minst 5 personer vid start.

Marknad = plats där företag möts och där företag möter konsumenter. Marknadsformer:

- Fri konkurrens = kan gå in och ut på marknaden relativt fritt.
- Oligopol = fåtal säljare med många köpare. Ej bra för konsumenter.
- Monopol = en säljare med många köpare.

Rita intressentmodells-blomman.

Det är svårt att betala räkningar med kapital som är bundet, det är även riskabelt med bundet kapital i t ex lager då det finns en risk att man inte kan få produkten såld.

Rita produktlivscykel, Bostonmatris och strategicirkeln.

Chef är en formell befogenhet. Ledaren väljs ut av de som leds (informellt), de underställda har gett ledaren rätt att utöva auktoritet över dem.

Auktoritär ledare = bestämmer allt själv och ger order, är bra vid kriser. Gruppen har svårt att klara sig utan ledare.

Demokratisk ledare = Diskuterar fram ett beslut, långsamma beslutsvägar. Gruppen klarar sig själva ett tag.

Låt-gå ledare = bryr sig inte, fattar inga beslut och gruppen når ingen slutpunkt. Gruppen måste klara sig själva.

Situationsanpassad ledare = är en blandning av auktoritär och demokratisk, anpassar sig efter situationen.

Inkomst = uppstår när ett företag sålt något och bokför detta.

Intäkter = mäter värdet av företagets levererade prestationer under en viss tid. Inkomster under en period.

Inbetalning = uppstår när en kund betalar in pengar till företaget. Mäter inflöde av pengar.

Utgift = uppstår när ett företag köpt något och bokför detta.

Kostnader = mäter värdet av förbrukade resurser under en viss tid. Utgifter under en period.

Utbetalning = uppstår när företaget betalar ut pengar, mäter flöde av pengar.

Resultat = mäter intäkter - kostnader.

Ekonomisk livslängd = den tid man uppskattar att det är ekonomiskt försvarbart att använda en investering.

Teknisk livslängd = den tid en investering fungerar.

Restvärde = andrahandsvärdet, värdet efter den ekonomiska livslängdens slut.

Rörliga kostnader ändras med produktionsvolymen. Det finns proportionell (material kostnad), progressiv (övertidskostnader) och degressiv (personalen blir bättre). Fasta kostnader mäts under ett tidsintervall. Det finns helt fast kostnad (hyra), driftsbetingad fast kostnad (uppvärmning av lokaler) och halvfast kostnad (trappa, gäller alla FK över en lång tid). Totalkostnad = totala rörliga kostnader + fasta kostnader.

Direkta kostnader (t ex material till produkt) kan direkt knytas till kostnadsbärare (företagets produkter).

Indirekta kostnader (t ex chefslön) måste gå via en schablon innan de kan fördelas ut på kostnadsbärarna.

Indelning efter mätbarhet.

Särkostnader påverkas av beslutet, men samkostnader påverkas inte. Indelning efter beslutssituationen.

Alternativkostnad (NEK) är ett inbetalningsöverskott man går miste om när man väljer ett visst alternativ.

Om man väljer att plugga istället för att jobba är lönen alternativkostnaden.

Kritisk volym är då vinsten är noll (totala intäkter = totala kostnader). Kritisk omsättning = kritisk volym * intäkt/produkt. Säkerhetsmarginaler mäts i kr (= aktuell volym - kritisk volym), produkter eller i % (= (aktuell volym - kritisk volym) / aktuell volym).

Täckningsbidrag = särintäkter - särkostnad. Man vill ha ett positivt TB som täcker de fasta kostnaderna.

Fungerar bra på kort sikt om man har överkapacitet. För att det ska bli långsiktigt hållbar tar man även hänsyn till fasta kostnader som i självkostnadskalkylering. Vinst = totalt täckningsbidrag - fasta kostnader.

Självkostnadskalkylering gör man för att veta vilket pris man ska ta för en produkt. Produkten bär båda direkta och indirekta kostnader. Tillverkningskostnader = direkt material + materialomkostnader (lager- och hanteringskostnader) + direkt lön + tillverkningsomkostnader (t ex lokalhyra och chefslön) + ev. patent. AFFO = Administrationsomkostnader (företagsledning och ekonomiavdelning) + försäljningskostnader (marknadsföring).

Omkostnader fördelas ut med en schablon. Påläggssats = omkostnader att fördela / summa påläggsbas för alla produkter. Det måste finnas ett orsak-verkan samband mellan omkostnader och påläggsbasen.

Stegkalkylering beräknar TB i olika nivåer i företaget. Visar vilken produkt (-grupp) som bidrar mest till vinsten. *RÄKNA EXEMPEL*. Med ABC-kalkylering (Activity Based Costing) försöker man fördela kostnaden på den produkt som kostar, indirekta kostnader går via aktivitet till kostnadsbäraren.

Ju större efterfråga från köpare desto högre pris kan säljarna få. Elasticitet visar vad som händer när priset ändras. $e > -1$ (tjänar på att höja priset), $e < -1$ (tjänar på att sänka priset).

Bokföring ska göras i kronologisk ordning, redovisas systematiskt, bokföras på konton och det ska finnas verifikation som sparas i flera år. Kontotyper:

Tillgångskonton (byggnader, mark, pengar i kassan) ökar i debet. - Balanskonton.

Skuldkonton (ägarens insatta pengar, lån) ökar i kredit. - Balanskonton.

Inkomstkonton (reg. det man säljer) ökar i kredit. - Resultatkonton.

Utgiftskonton (reg. det man köper) ökar i debet. - Resultatkonton.

Löpande bokföring innebär att man bokför alltid en gång i kredit och en gång i debet, och alltid lika mycket. En kundfordran är en tillgång, ett köp på kredit är en skuld. Saldo kommer i den kolumn som ökar och ska flyttas till balans- eller resultaträkningen. Balansräkningen tar man med sig till nästa räkenskapsår. Avskrivning görs bara vid bokslut och är värdeminskningen på tillgångarna (avskrivningar är ett utgiftskonto). Allt under 5 000 kr och/eller under 3 år avskrivs direkt.

Balansräkningen: Tillgångar

anläggningstillgångar (min 1 år kvar)
omsättningstillgångar (under 1 år kvar)

Skulder

eget kapital
obeskattade reserver (70% EK,

30% skatteskuld)

långfristiga skulder (längre än 1 år)

kortfristiga skulder (kortare än 1 år)

Bokslutet (årsredovisningen) i ett aktiebolag innehåller:

Balansräkning = årets resultat och hur det uppstått. Som ett foto av företaget bokslutsdagen.

Resultaträkning = företagets ekonomiska ställning. Mäter flöden av intäkter och kostnader.

Förvaltningsberättelse = viktig info som inte syns i BR och RR, t ex händelser efter bokslutet och utbildninga av personalen.

Revisionsberättelse = revisorn intygar att allt är i ordning.

(Finansieringsanalys = hur företaget fått sina likvida medel, och hur de flutit in och ur företaget.)

Samband dem emellan: Reslutatet i RR är en del av EK i BR. Tillgångar som inte syns i BR tas upp i förvaltningsberättelsen. Räcker årets resultat i BR till företagets behov av likvida medel? Årsredovisning är lagreglerad och de som vill se den är ägare, ev. nya ägare, kreditgivare, leverantörer och anställda.

Civillagstiftningen skyddar intressenterna mot att tro att företaget går bättre än det går och skattelagstiftningen skyddar staten mot att tro att företaget går sämre än det gör. Det skapar ett spann inom man får göra avskrivningar på tillgångar. Företagen kan skjuta vinsten mellan år för att jämna ut skattebelastningen. Enligt skattelagstiftningen kan man välja att värdera enligt:

- Huvudregeln: Avskrivningsunderlaget = IB + inköp - försäljning av inventarier och maskiner. Sedan värderar man till lägst 70% av avskrivningsunderlaget.

- Kompletteringsregeln: Ta upp maskiner och inventarier som köpts och finns kvar till 80% det inventerande året, 60% året innan, 40% två år innan, 20% tre år innan och 0% fjärde året.

Med nyckeltal kan man analysera bokslutet. Nyckeltal är branschspecifika men vissa passar alla företag och ska sättas i relation till tid eller bransch:

- Räntabilitet = avkastning på kapital

Räntabilitet EK = resultat efter finansnetto / genomsnittligt justerat EK

Räntabilitet TotK = årets resultat / genomsnittligt totK

Räntabilitet på sysselsättningskapital = årets resultat / genomsnittligt totalt

sysselsättningskapital

- Likviditet = företagets betalningsförmåga på kort sikt

Kassalikviditet (mkt kort tid) = (omsättningstillgångar - varulager) / kortfristiga skulder = min

1

Balanslikviditet (kort tid) = omsättningstillgångar / kortfristiga skulder = min 1

- Soliditet = hur stor andel av totalkapitalet har ägarna satsat.

Soliditet = justerat EK / TotK

Skuldsättningsgrad = justerade skulder / justerat EK

(Justerat EK = EK + 70% av obeskattade reserver. Justerade skulder = skulder + 30% av obeskattade reserver.)

Moms är mervärdesskatt som konsumenterna betalar och företagen administrerar.

Redovisningsprinciper:

- Matchningsprincipen = intäkter - kostnader
- Fortlevnadsprincipen = värdera tillgångar som om företaget kommer finnas för all evighet.
- Konsekvensprincipen = använd samma redovisningsprincip från år till år (redovisa principbyte).
- Försiktighetsprincipen = värdera tillgångar lågt och skulder högt, skriv av osäkra investeringar direkt.
- Realisationsprincipen = bokför bara intäkter då man fått den.
- Penningkonventionen = vi värderar i pengar.
- Kontinuitetsprincipen = saldo på konton. UB = IB.
- Kongurensprincipen = IB EK + resultat + ägarinsättningar - ägaruttag = UB EK

Budgetering säger hur bokslutet kommer se ut om ett år. Det är en handlingsplan i siffror för framtiden, instrument för styrning och kontroll, planering för framtiden och man ska matcha in- och utbetalningar. Det finns resultatbudget (framtida intäkter och kostnader), balansbudget (framtida skulder och tillgångar) och likviditetsbudget (framtida in- och utbetalningar, kommer det finnas pengar i kassan att betala med?).

Investering är kapitalutlägg som ska ge kapitalkonsekvenser under kommande år. Reala går att ta på (maskiner, byggnader), finansiella (aktier) och immateriala som inte syns i RR då de är mycket osäkra (utbildning, FoU). Kalkylvärde = avkastningskrav ägarna har på företaget (hög risk = hög ränta) = bankränta + inflation + riskpremie.

- Payback-metoden = Visar hur många år det tar innan man får tillbaka pengarna i grundinvesteringen.

Gynnar kortsiktiga investeringar.

- Nuvärdesmetoden = tar hänsyn till bankräntan och att pengar är värda mer idag än om ett år (går miste om investeringsmöjligheter, konsumtionsmöjligheter + inflation). Räknar om pengarnas värde till år 0.

Nettonuvärde = $-G + (a_1/(1+r)) + (a_2/(1+r)^2) + \dots + (a_n/(1+r)^n)$ där G är grundinvestering, a inbetalningsöverskott, r kapitalräntan och avkastningskravet. Ett positivt nettonuvärde = lönsam investering.

- Nettonuvärdeskvoten = Jämför flera investeringsalternativ, vilken ger högst avkastning per insatt krona.

Nettonuvärdeskvoten = nettonuvärde / grundinvesteringen. Välj det alternativ som ger högst kvot.